

71968 – كېسەل يوقلاشنىڭ پەزىلىتى ۋە ئادابلىرى توغرىسىدا

سۇئال

كېسەل يوقلاشنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟ ئۇنى زىيارەت قىلىشنىڭ ئەدەپلىرى قايسى؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

كېسەل يوقلاش دېگەن: ئۇنى زىيارەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر، يوقلاش دەپ ئاتىلىشى كىشىلەرنىڭ كېسەلنى تەكرار زىيارەت قىلىدىغانلىقى سەۋەبىدىندۇر.

كېسەل يوقلاشنىڭ ھۆكۈمى: بەزى ئالىملار كېسەل يوقلاشنى تەكىتلەنگەن سۈننەت دېگەن. ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ "ئىختىيارات" ناملىق ئەسىرىنىڭ 85-بىتىدە: "كېسەل يوقلاشنى پەرز كۇپايە دېگەن بۇ توغرا قاراشتۇر".

بۇخارى ۋە مۇسلىمدا بايان قىلىنغان ھەدىستە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلمان ئۈچۈن مۇسۇلمان قېرىندىشىغا بەش تۈرلۈك ئىش ۋاجىپ بولىدۇ... كېسەل بولۇپ قالسا يوقلاش».

يەنە بىر ھەدىستە: «مۇسۇلماننىڭ مۇسۇلماننىڭ ئۈستىدىكى ھەققى.... كېسەل بولۇپ قالسا يوقلاش» دەپ كەلگەن.

ئىمام بۇخارى كىتابىدا: "كېسەل يوقلاشنىڭ ۋاجىپ ئىكەنلىكىنىڭ بابى" دەپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەڭ كىشىلەرگە تاماق بېرىڭلار، كېسەللەرنى يوقلاڭلار ۋە ئەسىرلەرنى قۇتقۇزۇڭلار» دېگەن، دەپ بۇ ھەدىسنى باپ قىلىپ كەلتۈرگەن.

بۇ ھەدىس كېسەل يوقلاشنىڭ ۋاجىپ ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ، شۇنداقلا بۇ ھەدىستىن ئاچ قالغانلارغا تاماق بېرىش ۋە ئەسىرلەرنى قۇتقۇزۇشنىڭ پەرز كۇپايە ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلى ئېلىنىدۇ.

ئىمام نەۋەۋىي: كېسەل يوقلاشنىڭ ۋاجىپ ئەمەس ئىكەنلىكىگە ئىجمانى نەقىل قىلىدۇ. ھاپىز ئىبنى ھەجەر: "پەتھۇل بارى" 10-توم 117-بەتتە: ھەر بىر كىشىگە ۋاجىپ بولمايدۇ، دەيدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ: "شەرھىل مۇمتى" 5-توم 173-بەتتە: "توغرا قاراشتا: كېسەل يوقلاش پەرز كۇپايە، مۇسۇلمانلارغا كېسەللەرنى يوقلاش ۋاجىپ بولىدۇ دەيدۇ".

كېسەل يوقلاشنىڭ پەزىلىتى: بۇ توغرىدا نۇرغۇن ھەدىسلەر بايان قىلىندى. بۇ ھەقتە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «مۇسۇلمان ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قېرىندىشىنى يوقلىغان ۋاقتىدا، كېسەلنىڭ يېنىدىن قايتقىچە جەننەتنىڭ باغچىلىرىدا بولىدۇ».

[مۇسلىم رىۋايىتى 2568-ھەدىس]. كېسەل يوقلىغان كىشىنىڭ ئېرىشىدىغان ساۋابى باغدىن مېۋە ئۈزۈپ قايتقان كىشىگە ئوخشىتىلدى.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كېمكى كېسەلنى يوقلىسا ياكى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن بىر قېرىندىشىنى زىيارەت قىلسا، بىر چاقىرغۇچى مۇنداق نىدا قىلىدۇ: ياخشى ئىش قىلىدۇ، ماڭغان قەدىمىڭ ياخشى بولدى، جەننەتتىن بىر ئورۇن تەييار قىلىدۇ». [تىرمىزى رىۋايىتى 2008 - ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ "سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى" دا 2504-نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن].

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئېدىم: ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان ئەتتىگەن تەرەپتە بىر كېسەلنى يوقلايدىكەن، يەتمىش مىڭ پەرىشتە ئۇ كىشى ئۈچۈن كەچ كېرگىچە ئاللاھتىن رەھمەت-مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ، ئەگەر كەچ تەرەپتە بىر كېسەلنى يوقلايدىكەن، يەتمىش مىڭ پەرىشتە ئۇ كىشى ئۈچۈن تاڭ يورغىچە ئاللاھتىن رەھمەت-مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ، ئۇ كىشى ئۈچۈن جەننەتتە بىر باغچا ھازىرلىنىدۇ». [تىرمىزى رىۋايىتى 969-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

كېسەل يوقلاش پەقەت تونىدىغان كىشىگىلا خاس ئەمەس بەلكى تونىغان ۋە تونىمىغان ھەر قانداق كېسەلنى يوقلىسا بولىدۇ.

ئىمام نەۋەۋىيىمۇ "مۇسلىمنىڭ شەرىھىسىدە" شۇنداق دېگەن. قانداق ھالەتتىكى كېسەلنى يوقلاش ۋاجىپ بولىدۇ دېگەندە: جامائەتكە چېقىشقا قادىر بولالمايدىغان كېسەلنى يوقلاش ۋاجىپ بولىدۇ، ئەمما جامائەتكە چېقالايدىغان نورمال كېسەللەرنى يوقلاش ۋاجىپ بولمايدۇ. ["شەرىھىل مۇمتى" 5-توم 171-بەت].

بىر-بىرىگە يات بولغان ئەر-ئاياللارنى يوقلاش مەسلىسىدە: يات بىر ئەر يات بىر ئايالنى ياكى يات بىر ئايال يات بىر ئەرنى يوقلىسا تۆۋەندىكى شەرتلەر بىلەن توغرا بولىدۇ: تولۇق ئورۇنۇش، پىتئە-پاساتتىن خاتىرجەم بولۇش ۋە ئىككەيلەن يالغۇز قالماس قاتارلىقلار.

ئىمام بۇخارى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئاياللارنىڭ ئەرلەرنى يوقلىشى توغرىسىدىكى باب، ئۇمۇم دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھا مەسچىتنىڭ جامائەتلىرىدىن بىرى بولغان ئەنسارىيلاردىن بولغان بىر كىشىنى يوقلىدى" دەپ، ئاندىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ساھابىلار مەدىنىگە دەسلەپتە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىللە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاغرىپ قالغاندا ئۇلارنى يوقلىغانلىقىنى توغرىسىدىكى ھەدىسنى كەلتۈرگەن.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن، بىر كۈنى ئەبۇ بەكرى

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا: بىز بىرلىكتە ئۆممۇ ئەيمەننى زىيارەت قىلىپ كېلەيلى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ ھايات ۋاقتىدا شۇنداق قىلاتتى دەپ، ئۇ ئىككەيلەن ئۆممۇ ئەيمەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ زىيارەت قىلىپ كەلدى».

ئىبنى جەۋزى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىسنى پىتىئىدىن ئەنسىرىمەيدىغان ياشانغان ئاياللارنى يوقلاشقا قارىتىش ياخشى بولىدۇ".

كاپىرىنى يوقلاش: ئەگەر مەلۇم تەرەپتىن پايدىسى بولىدۇ دەپ قارالسا، مۇشرىك-كاپىر ئاغرىپ قالسا، ئۆنمۇ يوقلاپ قويسا بولىدۇ: «پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدى خىزمەتچى ئاغرىپ قالغاندا ئۇنى يوقلىغان ۋە دىنغا دەۋەت قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ خىزمەتچى مۇسۇلمان بولغان». [بۇخارى رىۋايىتى 1356-ھەدىس].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاغىسى ئەبۇ تالىپنى يوقلاپ بېرىپ دىنغا دەۋەت قىلغاندا، تاغىسى ئىسلامنى قوبۇل قىلماي ۋاپات بولغان. [بىرلىككە كەلگەن ھەدىس].

بۇنىڭدىكى پايىدا: ئۇ كىشىنى يوقلاش ئارقىلىق دىنغا دەۋەت قىلىش ياكى ئۇنى يامانلىقتىن چەكلەش ياكى ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ كۆڭلىنى ئېلىش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ["پەتھۇلبارى" 10-توم 125-بەت].

كېسەل تەكرار يوقلىنامدۇ؟ بەزى ئۆلىمالار كېسەلگە ئېغىرچىلىق بولماسلىق ئۈچۈن ئۇنى ھەر كۈنى يوقلىماسلىق كېرەك دەپ قارايدۇ، سۆزنىڭ توغرىسى: كېسەل يوقلاشمۇ ئەھۋاللارنىڭ ئوخشاش بولماسلىقى بىلەن پەرقلىق بولىدۇ، بەزى كىشىلەر كېسەل بىلەن مۇڭدىشىپ، دەر تلىشىدۇ، كېسەل كىشى ئۆزىنى يوقلاپ كېلىدىغان بۇنداق ئۆلپەتلەرنى بىر كۈن كۆرمىسە تۇرالمايدۇ، ئۇلارغا نىسبەتەن كېسەلدە زىيارەتكە كەلگەنلەرنى ياقىتۇرماسلىق ئالامەتلىرى كۆرۈلمىسە، ھەر ۋاقىت يوقلاپ تۇرسا ياخشى بولىدۇ. ["ھاشىيەتى ئىبنى قاسىم" 3-توم 12-بەت].

كېسەلنىڭ يېنىدا ئۇزۇن ئولتۇرماسلىق كېرەك، بەلكى زىيارەت دېگەن كېسەلگە ياكى ئۇنىڭغا قاراۋاتقان كىشىگە ئېغىر كەلمەيدىغان ھالەتتە يەڭگىل بولۇشى لازىم. كېسەل بەزى ۋاقىت ياكى ھالەتلەردە تۇيۇقسىز ئۆزگىرىپ قالىدۇ، كىشىلەرنىڭ بىلىپ قېلىشىنى خالىمايدىغان ئىشلىرى بولىدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن كېسەلنىڭ يېنىدا ئۇزۇن ئولتۇرۇش كېسەلنى بىئارام قىلىپ قويىدۇ.

كېسەلنىڭ يېنىدا ئۇزۇن ئولتۇرۇش ياكى ئەھۋال سوراپلا قايتىش مەسىلىسى كېسەلنىڭ ئەھۋالىغا كۆرە بولىدۇ، كېسەل بەزى كىشىلەرنىڭ ئۇزۇن ئولتۇرىشىنى ياقىتۇرىدۇ، بۇنداق كىشىلەر ئولتۇرسا بولىدۇ. ["ھاشىيەتى ئىبنى قاسىم" 3-توم 12-بەت. "شەرھىل مۇمتى" 5-توم 174-بەت].

كېسەلنى زىيارەت قىلىشنىڭ ۋاقتى: ھەدىسلەردە كېسەل زىيارەت قىلىشنىڭ مەلۇم ۋاقىتلىرى بېكىتىلمىگەن ۋە بايان قىلىنمىغان، ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسەل يوقلاش ئۈچۈن مەلۇم بىر كۈننى ياكى

بىر ۋاقىتنى بەلگىلەپ بەرمىگەن، بەلكى ئۈممىتى ئۈچۈن كېسەل يوقلاشنى كېچە-كۈندۈزدە ۋە باشقا ھەممە ۋاقىتتا يولغا قويغان. [زادىل مىئاد 1-توم 497-بەت].

سەلەپلەرنىڭ بەزىسى كېسەلنى ئەتتىگەندە ۋە كەچ كىرگەندە يوقلايتتى، ئۇلار پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان ئەتتىگەندە ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان قىرىندىشىنى يوقلىسا، كەچكە ئۇ كىشىگە يەتمىشمىك پەرىشتە ئاللاھ تائالادىن رەھمەت-مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ، كەچ بولغاندا يوقلىسا، ئەتىسى تاڭ يورغۇچە ئۇ كىشىگە يەتمىشمىك پەرىشتە ئاللاھ تائالادىن رەھمەت-مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ» دېگەن ھەدىسگە كۆرە، پەرىشتىلەرنىڭ رەھمەت-مەغپىرەتلىرىگە كۆپرەك نائىل بولۇش ئۈچۈن شۇنداق قىلغان.

لېكىن كېسەلنى يوقلاش: كېسەل ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغان كىشىنىڭ ئەھۋالىغا كۆرە بولۇشى زۆرۈر، زىيارەتچىنىڭ كېسەلگە ياكى ئۇنىڭ ئەھلىگە مۇشەققەت بولىدىغان ۋاقىتتا زىيارەت قىلماسلىقى لازىم. لېكىن ئۆزىگە مۇناسىپ بولىدىغان ۋاقىتنى تاللاپ كېسەل زىيارەت قىلىشى توغرا بولمايدۇ بەلكى، كېسەلنىڭ ئۆزى بىلەن ياكى ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن ئۇچۇرلىشىپ مۇناسىپ ۋاقىتنى تاللاپ زىيارەت قىلىش ياخشى بولىدۇ.

بەزى ۋاقىتتا كېسەلنى زىيارەت قىلىدىغانلارنىڭ كۆپ بولۇشى، كېسەلنىڭ ئەھۋالىغا رىئايە قىلماسلىقى ۋە مۇناسىپ ۋاقىتنى تاللىماسلىقى كېسەلنىڭ ئەھۋالىنىڭ تېخىمۇ ناچارلىشىپ قېلىشىغا سەۋەب بولۇپ قالىدۇ.

كېسەل ئۈچۈن دۇئا قىلىش: كېسەلنى يوقلىغاندا ھەدىستە بايان قىلىنغان بويۇنچە كېسەلگە: «ھېچ گەپ يوق، ئاللاھ تائالا خالىسا بۇ سىلە ئۈچۈن پاكلىقتۇر، سەۋىر قىلسا» دېگەندەك ھەدىستە بايان قىلىنغان سۆزلەر بىلەن دۇئا قىلىش كېرەك. [بۇخارى رىۋايىتى].

دۇئانى كېسەلگە شىپالىق تېلەپ ئۈچ قېتىم قىلىش كېرەك. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام سەئەد ئىبنى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يوقلىغاندا، ئۇنىڭغا مۇنداق دۇئا قىلغان: «ئى ئاللاھ! سەئەدنىڭ كېسەلگە شىپالىق ئاتا قىلسىلا دەپ ئۈچ قېتىم تەكرارلىغان» [بۇخارى رىۋايىتى 5659 - ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 1628 - ھەدىس].

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۆك قولى بىلەن كېسەلنى ياكى ئاغرىغان ئورۇننى قولى بىلەن سېلاپ تۇرۇپ مۇنداق دەيتتى: «ئىنسانلارنىڭ رەببى بولغان ئاللاھ! ئۇ كىشىنىڭ كېسەللىكىنى يوق قىلسىلا، كېسەلگە شىپالىق ئاتا قىلسىلا، ئۇ كىشىنىڭ كېسەلگە سىلىنىك: تەكرار كېسەل بولمايدىغان شىپالىقلىرى بىلەن شىپالىق ئاتا قىلسىلا». [مۇسلىم رىۋايىتى 2191 - ھەدىس].

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى ئەجىلى توشمىغان بىر كېسەلنى يوقلاپ، ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ يەتتە قېتىم: ھەممىدىن ئۇلۇغ، كاتتا ئەرەبى بولغان ئاللاھتىن: سىزگە شىپالىق ئاتا قىلىشنى سورايمەن دېسە، ئاللاھ تائالا ئۇ كىشىگە ئاشۇ كېسەلدىن شىپالىق ئاتا قىلىدۇ». [ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى. ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى 3106 - ھەدىس. شەيخ ئەلبانى سەھىھ دەپ

ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا كەلتۈرگەن].

كېسەلنى يوقلىغان ئۇنىڭدىن: ئەھۋاللىرى قانداق؟، قانداقراق تۇرىۋاتىلا؟ خىلى ياخشى بولۇپ قالدىلمۇ؟ دېگەن گەپلەرنى سۇراش لازىم. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىنمۇ ھەدىس بايان قىلىنغان. [ترمىزى رىۋايىتى 983-ھەدىس. شەيخ ئەلبانى ھەسەن دېگەن].

سەھىھ بۇخارىدا بايان قىلىنىشىچە: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھامۇ ئەبۇ بەكرى ۋە بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يوقلىغاندا ئۇلاردىنمۇ شۇنداق ئەھۋال سورىغان.

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھېچ گەپ يوق، ئاللاھ تائالا خالىسا بۇ سىلە ئۈچۈن پاكلىقتۇر، سەۋېر قىلسا» دېگەن بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسىگە كۆرە، ئۇ كىشى ئۈچۈن مۇشۇ مۇددەتتە ئەركىن نەپەس ئېلىش بولىدۇ، ئۇ كىشىگە تارتقان دەرت-ئەلەملىرىنى يەڭگىلەيتىش، ئاللاھ تائالانىڭ پات-پۇرسەتتە شىپالىق ئاتا قىلىدىغانلىقى بىلەن خۇشخەۋەر بېرىش لازىم، بۇنداق سۆزلەر كېسەلنىڭ كۈڭلىنى خۇش قىلىدۇ. [شەرھىل مۇمتى "5-توم 171-176-بەت].

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.